SVOBODA СВОБОДА
UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК
Пам'ятаймо про Україну!
VOL. XCVIII. No. 108. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, JUNE 8, 1991 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 8-го ЧЕРВНЯ 1991 Ч. 108. РІК XCVIII.

ПОБИЛИ СВІДКА ОБОРОНИ С. ХМАРИ

Київ (М. Коломиєць). — В середу, 5-го червня, відбулися тут у Верховному Суді чергові переслухання у справі д-р Степана Хмари, які він назвав „фарсою", промовляючи до понад 500 осіб що зібралися перед судом чекаючи на вислід. Суд переложено, як він поінформував вже п'ятий раз на пізніший речинець.

Переслухання перейшло в суді дуже бурхливо, бо міліція особливого призначення силоміць вивела п'ятьох підсудних зі залі після того, як суддя Василь Білоусенко відклав переслухання до 17-го червня. Він пояснив, що на залі не було адвоката підсудних. Олександер Ковальчук, один з п'яти в'язнів, що вже перебуває сім місяців в тюрмі у зв'язку з арештуванням С. Хмари, відмовився прийняти своїм адвокатом назначеного судом Олександра Щербака, а заявив, що буде сам себе боронити. Своїм представником він просить бути одного із членів Верховної Ради України Віктора Бедя або Олександра Ємця.

О. Ковальчук категорично відмовився від послуг О. Щербака, а згідно із інформаціями інших в'язнів йому дають психотропні хемічні засоби і б'ють щоденно. О. Ковальчук убраний у вишивану сорочку, не зважаючи на заборону таку вбирати, при тому говорив недоречі. Адвокати та інші оборонці ствердили, що він не є здібний відповідати за себе.

Д-р С. Хмара ствердив, що, не зважаючи на обіцянки, не придієлено на це переслухання більшої залі, а ця, в якій вона відбувається, була в більшості заповнена міліцією. Михайло Ратушний, голова Київського страйкового комітету, що був ув'язнений рівночасно із С. Хмарою, вимагав, щоб суддя подав своє прізвище тому, що оборонці його не знають, але суддя на це не погодився. Вміжчасі О. Ковальчук почав кричати і тоді біля 30 міліціонерів оточило його з усіх сторін. Він скинув свою вишивану сорочку, щоби показати представникам преси і глядачам сліди побиття на плечах та сліди застриків на руках. Леонід Бережанський став перед Ковальчуком готовий його боронити тому, що міліціянти могли його побити палками. Вкінці судова сторожа вхопила Ковальчука і інших підсудних за руки і силоміць витягнула зі судової залі. Це спонукало присутніх на залі матерей двох арештованих до голосного плачу, а інших до криків.

Д-р С. Хмара просив усіх присутніх звернути увагу на брутальність в судовій залі і заявив, що він не має морального права бути вільною людиною, як довго його оборонці з 7-го листопада є ув'язнені. С. Хмара говорив про це зібраним перед судом людям, завважуючи, що міліціянти стали також жертвами системи, на чолі якої стоять такі люди як Леонід Кравчук і Станіслав Гуренко.

Помер пл. сен. інж. Я. Бойдуник

Ню Йорк. — В четвер, 6-го червня 1991 року відійшов на вічну ватру на 80-му році життя пластун сеніор інж. Ярослав Бойдуник, член куреня „Червона калина", колишній голова КПС у З'єднаних Стейтах Америки, основник та довголітній адміністратор пластової оселі „Вовча тропа", довголітній член УВО, ОДВУ і член Українського Легіону ім. Романа Сушка.

Парастас буде правитись в суботу, 8-го червня, о год. 7:30 вечора, а Панахида в неділю, 9-го червня, також в год. 7:30 вечора в похоронному заведенні Петра Яреми, 129 7-ма вулиця в Ню Йорку. Похорон відбудеться у понеділок, 10-го червня до церкви св. Юра, а потім на цвинтар св. Духа в Гемптонбургу, Н. Й.

Залишились у глибокій жалобі: дружина Дарія, донька Адя з чоловіком Орестом Федашем, внуки Таля і Даріян, друзі, пластуни і велика українська громада в Ню Йорку, з якою він тісно співпрацював.

Родина просить замість квітів на могилу складати пожертви на пластову оселю „Вовча тропа".

Нагороджено особливим відзначенням М. Колессу

Київ. — Газета „Культура і Життя" інформує про високе відзначення музика Миколи Колесси, композитора, дириґента і педагога, абсольвента Празької консерваторії і Школи Вищої Майстерности в Празі, відтак професора і ректора консерваторії, дириґента філгармонічної оркестри у Львові та автора симфонічних, фортепіянових та вокальних творів.

Газета пише: „За великі заслуги у розвитку музичного мистецтва указом Президента СССР присвоєно почесне **звання 'Народний артист СССР'** професору-консультанту Львівської державної консерваторії імени М.В. Лисенка Колессі Миколі Філаретовичу".

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ ПРАЦЮЄ НАД НОВИМИ ЗАКОНАМИ

Київ (УНІАР). — Тут у вівторок, 4-го червня, після перерви розпочала працю сесія Верховної Ради України. В цей день депутати ухвалили в першому читанні закон про акціонерні товариства та інші види господарських товариств. Крім того, ухвалено закон про арбітражний суд і постанову про введення в дію закону про освіту і розпочато обговорення проєкту закону про громадські організації в Україні.

На прохання народних депутатів, голова Верховної Ради Леонід Кравчук поінформував про працю представників союзних республік над текстом нового союзного договору. Л. Кравчук, зокрема, сказав, що представники України, відстоюючи суверенні інтереси республіки, погодилися з тим, щоб договір мав назву „договір про союз суверенних держав". Українська делегація запропонувала внести до тексту майбутнього документу положень про механізм не лише входження до союзу, а й виходу з його складу. Погоджено також питання про сфери відання союзу і республік. Українська делегація висловилася за те, щоб у майбутньому союзі функціонувала одноканальна система податків. Як повідомив голова ВР України, на засіданні підготовчого комітету три республіки — Україна, Казахстан і Узбекистан — виступили проти прийняття конституції СССР на з'їзді народних депутатів СССР. Делегація України підтримала положення про те, що державною мовою республік визнаються національні мови, а офіційною мовою — російська.

Громадські захисники обвинувачених у так званій справі Степана Хмари від Товариства „Меморіял" Валентина Чуприна та Мирослава Лещенко через республіканську газету „На Екранах України" звернулися з апеляцією до Верховного Суду УССР з вимогою звільнення 3-під арешту Батовкіна, Головача, Ковальчука, Березанського і Ратушного, яких звинувачують у порушенні громадського порядку під час подій 7-го листопада минулого року на Майдані Незалежности у Києві. Автори звернення арґументували свою позицію відповідними положеннями Універсальної декларації прав людини.

У Львові відкрилася виставка духовної спадщини УГКЦеркви

Київ. — На міжнародній виставці книги, що відкрилася у Музеї Історії і Релігії у Львові, цим разом представлено „Багатовікову духовну спадщину Української Греко-Католицької Церкви", — пище газета „Культура і Життя".

На виставці знаходиться понад 200 релігійних видань, опублікованих у Мюнхені, Парижі, Ню Йорку, Торонто. Можна там побачити стенди з дитячими книжками-підручниками, молитовниками, бібліями як теж ікони та платівки і касети з церковною музикою. Частину цих видань — слов ники української мови, підручники з історії, філософії, грецької літератури передадуть до Львівського Державного Університету.

Із виставкою релігійної книги познайомляться мешканці скрізь в Україні—Києві, Тернополі, Івано-Франківському та в багатьох інших містах.

У відродженій Україні наново вшановують великих людей

Київ. — Сьогодні у відродженій Україні вшановують пам'ять, колись переслідуваних, сьогодні реабілітованих, видатних діячів української культури.

Як інформує газета „Культура і Життя", у будинку на вулиці Верховинській 5 у Львові, де мешкав видатний український композитор, піяніст, музикознавець представник неоромантичного напрямку з нахилом до імпресіонізму і, як це зазначає кореспондент цієї газети, „галичанський громадський діяч" Василь Барвінський, поставлено меморіяльну дошку з його портретом.

У цьому будинку, де колись мешкав В. Барвінський, пояснює кореспондент, перебували Леся Українка, Пантелеймон Куліш, Андрій Шептицький, Іван Франко, Філярет Колесса та інші. У 1903 році молодого 15-річного В. Барвінського слухав Микола Лисенко, відкривав перед ним шлях у мистецький світ. Опісля В. Барвінський був директором вищого музичного інституту, засновником львівської організації Спілки Композиторів України. Однак творчий шлях перервали большевики, засудивши його на 10 років ув'язнення.

Про це згадує „Культура і Життя" такими словами: „Василь Барвінський зазнав трагічної долі. Він був незаконно репресований, позбавлений можливості працювати. Частину його манускриптів спалено". Але зараз же у фінальних рядках газети появляється нотка оптимізму: „Сьогодні музика Василя Барвінського знову зазвучала у концертних залях".

Виявляється, що авторами меморіяльної дошки з портретом В. Барвінського є Володимир Орехівський та Костянтин Малярчук.

Дж. Буш хоче надати Москві статус упривілейованої держави

Вашінгтон. — Як повідомляють із кіл Адміністрації, президент Джордж Буш прийняв рішення надати Совєтському Союзові статус упривілейованої держави в торгівлі. Відповідна заява буде зроблена в Білому Домі „в найближчі тижні". Надання статусу означає, що на совєтські товари, які СССР вводить у З'єднані Стейти, буде накладатися мінімальне мито.

За даними агентства АП, одночасно Дж. Буш подасть на ратифікацію у Конґрес американсько-совєтський торговельний договір, укладений торік, який завис у повітрі у зв'язку з тим, що в Совєтському Союзі надовго затягнулося прийняття закону про в'їзд і виїзд.

„Це вже вирішена справа, — зауважив у розмові з кореспондентом АП Джимом Дрінкардом один республіканець. — Справа лише в тому, коли Президент про це повідомить".

Одночасно стало відомо, що Буш погодився на приїзд Михаїла Горбачова на нараду керівників семи великих держав вільного світу, яка відбудеться 15-17-го липня у Лондоні.

Білий Дім уже практично прийняв рішення надати Москві кредити на купівлю американських сільськогосподарських продуктів і сприяти вступові Совєтського Союзу в Міжнародний валютний фонд і Всесвітній банк на правах „асоційованого члена", а також відправити в СССР спеціялістів, які допоможуть налагодити розподіл сільськогосподарських продуктів, збільшити видобуток нафти і перевести військові підприємства на виробництво мирної продукції. Однак Адміністрація і далі не виявляє ентузіязму, коли мова заходить про надання Москві десятків більйонів долярів.

Як зауважив американський політолог Пітер Родмен, хоч надання Совєтському Союзові статусу упривілейованої держави в торгівлі не приведе до значного зростання товарообміну між двома країнами, воно буде означати, що СССР нарешті „приєднався до міжнародної спільноти".

М. Ґорбачов назвав турботу про Прибалтику „вмішуванням у справи СССР"

Стокгольм, Швеція. — Тут завершилася дводенна поїздка Михаїла Ґорбачова по Скандинавії, яка почалася у середу, 5-го червня, з відвідання Осльо, де совєтський президент прочитав свою нобелівську промову.

Як в Осльо, так і в Стокгольмі М. Ґорбачову на кожному кроці нагадували про беззаконня, які чинить кремлівський режим у Прибалтиці та інших місцях Совєтського Союзу. „Горбачов — убивця", — було написано на одному з плякатів, що його підняли демонстранти перед резиденцією шведського прем'єр-міністра Інґвара Карльссона, коли голова уряду Швеції розмовляв зі совєтським гостем. Інші плякати осуджували політику Ґорбачова у Прибалтиці і Афганістані, критикували його за забруднення довкілля і нерішучість у проведенні економічних реформ.

Після зустрічі зі шведським прем'єр-міністром, М. Ґорбачов заявив журналістам, що „совєтські керівники мають намір вирішити проблему прибалтійських республік в рамках демократичних процесів, конституції і законів СССР, а не за рахунок переселення 2,5 мільйона росіян у Росію, а також представників іншого некорінного населення в цих республіках".

Як заявив Ґорбачов, він „досить ґрунтовно" обговорив проблему Прибалтики зі шведськими керівниками. „Совєтські закони і конституція передбачають право на самовизначення, — сказав Горбачов, — мають механізми вирішення цього самовизначення. А тих, хто намагається зірвати цей конституційний процес, чекають великі розчарування. Ми не допустимо до цього".

Одночасно Ґорбачов заявив, що „співчуття з боку сусідніх країн до тих чи інших народів, не лише до Прибалтики, не повинно переростати у форми і способи вмішування у справи Совєтського Союзу, тим більше, коли триває процес формування Союзу".

Д. КВЕЙЛ ОБІЦЯЄ ПОЛЕГШІ В ТОРГІВЛІ ДЛЯ СХІДНЬОЇ ЕВРОПИ

Варшава, Польща. — На передодні візиту з Польщі віцепрезидент З'єднаних Стейтів Америки Ден Квейл виступив з інформаційною доповіддю у Краківському театрі ім. Словацького і взяв участь у симпозіюмі Конференції для справ безпеки і співробітництва в Европі.

Під час свого виступу Д. Квейл не тільки обіцяв торговельні полегші для країн Східньої Европи колишніх сателітів Москви і членів мілітарного Варшавського Пакту, але також зняття всяких інших заборон накладених під час тривання холодної війни між Заходом і Сходом. Він підкреслив, що цією справою вже займається покликана до життя індустріяльними державами комісія, яка має представити на Лондонській конференції свій плян поліпшення торговельних відносин зі східньоевропейськими державами в майбутньому.

Враховуючи різке зменшення товарооборотів східньоевропейських країн із Совєтським Союзом, який сам переживає важку економічну кризу і потребує західньої допомоги, З'єднані Стейти Америки, заявив Квейл, розкриють широко двері своїх ринків для товарів із Східньої Европи, яка тільки недавно звільнилася від комуністичних режимів, і закликатимуть зробити це саме Европейську економічну спільноту.

Кореспондент агентства Ассошієйтед Пресс Джан Данищевскі пригадує, що вже від січня 1991 р. взагалі припинилась торгівля між країнами членами колишньої Ради економічної взаємодопомоги, яка практично перестала існувати і самоліквідувалася разом з Варшавським Пактом, а всі розрахунки між державами у Східній Европі переводяться твердою валютою, тобто американськими долярами, німецькими марками, французькими чи швайцарськими франками тощо. Значить запотребування Совєтського Союзу на товари першої потреби не зменшились, але Москва має також обмаль твердої валюти і тим самим Східня Европа шукає ринків збуту на свої товари радше на Заході.

Більшість східньоевропейських товарів не можуть попасти на західні ринки з огляду на обмеження і високі митні тарифи, які треба відмінити, або принаймні дуже знизити. Йдеться не тільки про сільськогосподарські товари, але також про експорт вугілля, сталі, текстилів та інших товарів.

Польський уряд звернувся формально до західних країн, а окремо до „великої сімки", яка збереться незабаром на свою річну конференцію в Лондоні, щоб вони не тільки зняли обмеження і тарифи, але також фінансували частину товарів експортованих східньоевропейськими країнами до Совєтського Союзу за безвартісну валюту і тим самим допомогти совєтській „перестройці". Чимало західних країн вже сказали, що вони не залишать на поталу Східньої Европи й не допустять до ще більшого зниження життєвого рівня. „Ми стоїмемо разом з вами під час переходу вашої економіки до системи вільного ринку, слава Богу, що ви позбулись комуністичної диктаторської зверхности і наказодавства", — заявив під рясні оплески віцепрезидент ЗСА.

З Польщі Д. Квейл з дружиною Мерилин і двома дітьми та численними дорадниками, полетів до Чехо-Словаччини, а потім відвідає ще Мадярщину і Болгарію.

Чимало було мови, зокрема в кулуарах Краківської конференції, про справу більшої економічної допомоги Заходу для СССР. Більшість учасників підтримували думку, що поки Москва не виявить готовности до радикальних економічних й політичних перемін в Совєтському Союзі, Захід не може розбудовувати новий плян Маршала для рятування комуністичної диктаторської однопартійної системи.

В АМЕРИЦІ

ПІСЛЯ ДВОХ ПОПЕРЕДНІХ невдалих спроб, у середу, 5-го червня, о год. 9:24 ранку запущено міжпростірний корабель „Колюмбія" зі залогою сімох астронавтів. Цим разом речники Крайового управління аеронавтики та дослідження простору попередили, що головним завданням цього 9-денного полету є медичні досліди з ділянки реґулювання невагомости та ґравітації. Серед семичленної залоги міжпростірної ракети, що складається з чотирьох чоловіків і трьох жінок є троє лікарів, завданням яких є перевести досі найбільш всебічні медичні міжпростірні досліди.

ПРОВІД СЕНАТСЬКИХ демократів запропонував законопроєкт, головною ціллю якого є основне медичне забезпечення для всіх американських громадян, і приобіцяли добитися його узаконення до кінця 1992 року. Аналітики твердять, що демократи взяли на себе важке та дуже амбітне завдання, зокрема коли велика кількість республіканців у Конґресі та Уряді президента Джорджа Буша є проти цього. Джордж Мічелл, сенатор з Мейну та провідник демократичної більшости, представив цей законопроєкт своїм колегам для схвалення в Сенаті після майже дворічної його підготови та відразу підкреслив, що цей внесок не є передвиборним президентських виборів 1992 року, бо „нашою ціллю є домогтися закону, а не проголошувати політичне гасло".

У ЧЕРВНІ МИНУЛОГО РОКУ ЗСА і СССР погодилися на поширення обслуг повітряними летами між обидвома країнами. Базуючись на тому домовленні, Департамент транспортації проголосив свій вибір трьох летунських ліній, що обслуговуватимуть ці додаткові лети. Летунська лінія Транс Ворлд Ейрлайнс курсуватиме між Ню Йорком і Москвою. Додатково „Балтія" Ейр Лайнс нова летунська лінія, курсуватиме між Ню Йорком і Ленінградом, Ню Йорком і Ригою з додатковою обслугою до Києва, Мінська та Тбілісі. Сподіються, що обидві лінії розпічнуть свої полети, ще цього року або з початком наступного. Крім цього летунська лінія Амерікен Ейрлайнс отримала дозвіл на полети між Чикаґо і Москвою, які мали б бути зреалізовані в 1992 або 1993 році.

У СВІТІ

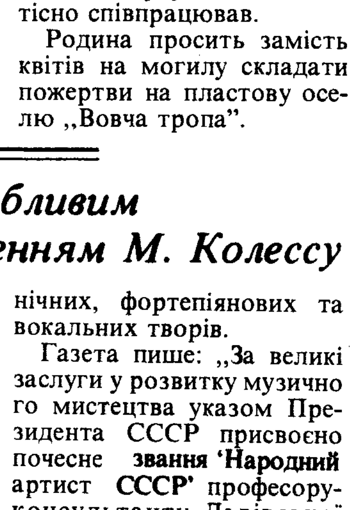
НЕЗАЛЕЖНЕ ПРЕСОВЕ агентство „Інтерфакс" повідомило про подробиці бомбардування афганським воєнним летунством прикордонного поселення в Таджикістані, який має спільний кордон з Афганістаном. У повідомленні говориться, що два військові літаки, які летіли з території Афганістану, скинули бомби 150 метрів від совєтського кордону. Одна із скинених бомб попала на мікроавтобус і у випадку загинули чотири особи. П'ятий пасажир, жінка, була тяжко поранена і перебуває у місцевому шпиталі. Інших вісім осіб були поранені відламками бомб. Покликаючись на інформації команданта прикордонного пункту, „Інтерфакс" інформує, що два літаки-бомбовики типу СУ-25 совєтського виробу належали афганським військам міністерства внутрішніх справ. Совєтсько-афганська військова комісія, розглянувши випадок, ствердила, що літаки мали завдання збомбардувати магазини зброї муджагединів у провінції Бадагшан в прикордонній полосі, віддаленій від совєтського кордону 20 кілометрів. Летуни, втративши орієнтацію, скинули бомби на совєтській стороні, тобто в Таджикістані. Президент комуністичного Афганістану Наджибулла послав листа Михаїлові Горбачову і президентові Таджикістану Кагарові Маґкамову, перепрошуючи за прикру помилку.

СОВЄТСЬКЕ ПРЕСОВЕ агентство ТАСС повідомило, що в середу, 5-го червня, на залізничному відтинку Чернівці-Маґала в Україні вилетів з рейок потяг, який їхав з Києва в Софію в Болгарії. В кореспонденції ТАСС говориться, що вбитих не було, але чимало осіб попали до шпиталів з тяжким пораненням.

БОЛГАРСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ НЕ дозволив перевести референдуму в країні у справі майбутнього політичного ладу — має Болгарія залишитися республікою чи відновити монархію. Проти переведення референдуму в цій справі голосувало 177 депутатів, 35 голосували „за", а 33 здержались від голосування. Решта (150 депутатів) правдоподібно бойкотувало засідання парляменту, або були відсутні з інших причин. Отже виглядає, що тільки незначна кількість болгар підтримує ідею відновлення монархії і запрошення на трон царя Симеона II, який живе на вигнанні в Еспанії.

В УКРАЇНУ ВИЇХАЛИ ЧЛЕНИ ГУМАНІТАРНО— МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ

Клівленд. (Х. Гірняк-Раковська). — Американське підприємство Associates International Corporation (ЕйАй-Сі) розпочало свою гуманітарну допомогу жертвам Чорнобиля в Україні, під кличем „Люди помагають людям", делеґуванням в Україну окремої комісії чотирьох, в якій знаходять ся два українські спеціялісти, щоб оцінити стан чорнобильських жертв серед населення Житомирської і Київської областей та підготовити плян гуманітарно-медичної допомоги.

Д-р А. Голіян

Д-р О. Якубович

Українськими членами цієї першої групи є д-р Олександер Якубович, радіолог-онколог із Скенектеді, Н. Й., і д-р Андрій Голіян професор внутрішньої медицини Техаського університету і токсичних наук цього ж університету, відділу охорони здоров'я. Він спеціялізується у студіях впливу довкілля на недуги печінки. Разом з ними в перший комісії виїхало два американські спеціялісти і вони будуть перебувати в Житомирі та Києві від 7-го до 21-го червня.

Завданням цієї медичної комісії є оцінити екологічні наслідки Чорнобиля та стан здоров'я серед населення України, перевести статистичну аналізу наслідків чорнобильської катастрофи, устійнити пріоритети потреб та допомоги, відвідати головні медичні заклади Житомира і Києва, щоб розпочати безпосередній діялог з лікарями та пацієнтами.

(Закінчення на стор. 4)

З'ЇЗД НА СОЮЗІВЦІ

Союзівка. — П'ятий з'їзд Байрoйтської гімназії відбудеться тут 21-го — 22-го вересня. За інформаціями слід телефонувати на числа: (609) 784-2378, (201) 287-0635. Замовляти кімнати слід листовно або телефонічно, звертаючись на Союзівку: Soyuzivka, Ukrainian National Association Estate, Foordmore Rd., Kerhonkson N. Y. 12446; tel.: (914) 626-5641.

ФОНД ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ — УНС

З Головної Канцелярії УНСоюзу інформують, що до новоствореного Фонду Відродження України — УНС, вплинуло від членів УНС до суботи, 8-го червня 6,719 чеків-дивіденд, відсотків від боргових зобов'язань і добровільних датків на суму

175,286.30

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Громадські права і партійницька спекуляція

1-го січня 1863 року Абрагам Лінкольн видав Еманципаційну Проклямацію, якою надав волю всім існуючим до того часу чорним невільникам в Америці. Вони стали вольними, але ще не рівними. Від процесу сеґреґації на базі принципу „рівний, але окремо" — до процесу повної інтеґрації вів довгий шлях. Появилася ціла низка законів, які разом становлять так звані громадські права. Пригадуємо, як вийшов був закон про примусову расову інтеґрацію у шкільництві, що у практиці довело до примусового перевоження шкільними автобусами дітей з школи близької батьківського дому даної дитини, до віддаленої школи, в ім'я інтеґрації. З того приводу були страйки й заворушення. Такі курйози вже минулися. Сьогодні расово інтеґрованими є всі школи від народних до університетів, крім того чорні мають власний університет виключно для чорних. Чорний є генералом, головою об'єднаних штабів збройних сил ЗСА. Чорними є численні посадники американських міст включно з Ню Йорком, чорні є губернаторами, конґресменами і професіоналами усіх ділянок праці. Американський спорт, який є невідлучною частиною життя американців, заповнений чорними, а тому, що чорні здебільшого високого росту — вони цілістю опанували кошиківку. Недавно читали ми, що один чорний грач бейзболу підписав контракт на 5 мільйонів заплати на п'ять літ у Каліфорнії, себто по одному мільйонові річно. Все одно раз-у-раз чуємо нарікання чорних на дискримінацію. Вони мають у своїх руках всю адміністрацію дармових харчових карток. Кожний із нас, що купує харчі у „супермаркетах", знає із щоденного досвіду, як чорна жінка накладає на візок вщерть найбільш вибагливі харчі, платить за них харчовими картками і її чоловік під'їздить під двері розкішним „Кадіялаком". Очевидно, найбільша біда є між чорними, найбільше безробітних є чорні, але й найбільше чорних є користувачами державної опіки, так званого велферу. Особливо чорні матері восьми чи десяти дітей. Але не вмовкають нарікання на расову дискримінацію. Коли чорний застрілить білого — на це є різні причини. Коли ж станеться навідворот і чорний паде жертвою — це обов'язково з расової ненависті. Ця аномалія знайшла дорогу й до американської внутрішньої політичної ситуації.

Уже у минулому році Конґрес прийняв був нову постанову про громадські права — так званий „квота закон". Президент Буш зголосив проти нього вето і Палата Репрезентантів не знайшла двох третіх голосів, щоб це вето відкинути. Тепер демократи сподіваються, що такий закон переведуть всупереч становищу Президента. Саме тепер ми є свідками гострого конфлікту між Білим Домом і Капітолем на тлі такого нового законопроєкту, який зобов'язує працедавців різних фабрик і інших підприємств приймати до праці чорних — пропорційно до затруднюваних білих. Буш заповів зголошення знову вето і тим часом палко виступає проти того законопроєкту публічно. В минулу суботу використав закінчення шкільного року у славетній Військовій Академії у Вест Пойнті, щоб натаврувати цей законопроєкт, як намагання ділити американців за расами тоді, коли в ділянці праці повинен рішати критерій здатности, хисту, досвіду, знання, а не критерій раси. Президент твердить, що саме такий „квота закон" підтримує і продовжує расову проблему та підсилює расовий пересуд. Знову ж демократичні конґресмени твердять, що треба боронити чорних кандидатів на працю, яких підприємець не приймає тому, що вони чорні.

Чи це є дійсно сердечна відданість громадським правам, приповідковим вже „сивіл райтс", чи, може, суто партійна політична гра? В наступному році відбудуться президентські вибори. Коли президент Буш закладе вето проти цього закону — демократи представлятимуть його на всі голоси як ворога громадських прав, зокрема як білого расиста. Це абсурд, але чорне суспільство ще здебільша наївне й податливе на таку демагогію. А виборчі голоси чорних — це поважний чинник. Під кінець XX сторіччя маємо таку гру, яка негарна, абсорбує час, енергію і нерви. Цікаво, чи скінчиться колись расова проблема в Америці. Мабуть гострішатиме, бо відсоткове відношення подружжя має одну-дві дитини, чорне — восьмеро. Чи це не створить нової проблеми?!

Михайло Кучер

ДЕМОГРАФІЧНІ ЗМІНИ В СССР І ЇХ ЗНАЧЕННЯ

Урбанізація в СССР характеризується дуже сильними реґіональними впливами і яку (демографію) часто вважають рішаючим чинником продовження людини. У всіх суспільствах розвиток міст викликав помітні демографічні здвиги, тут мається на увазі зменшення народжень. Західні частини Совєтського Союзу більш урбанізовані як середньоазійські країни. Вже за перепису населення 1897 року нараховано 56 середньо-азійських міст і 26 з них на території Узбекістану. Тоді на цій території було 15 відс. міських жителів з міськими видами діяльности-ремесло, дрібна торгівля, дрібна промисловість.

Але велика економічна революція 30-их років знищила цю соціяльну структуру та спосіб життя російського і українського населення СССР. Економічна революція перенесла центр ваги на міське населення і відрізала місто від села, створивши дві цивілізації-міську і сільську.

На початку 60-их років, коли вже можна було побачити наслідки досягнених „перетворень" 1930 років, то виявились такі типи суспільства. З одного боку люди почали переходити від демографії сільського типу до демографії міського типу. Цей процес найбільш вплинув на росіян, українців, білорусів та на балтійські народи. Серед названих народів стало помітним зниження числа народжень не тільки в містах, але і в селах. Інші народи-татари, удмурти і молдавани демографічним змінам підлягли менше.

З кінцем 50-их років в СССР процес урбанізації посилився. Стало ясним, що самим важливим соціяльним здвигом був зріст не старих міст, а урбанізація села. Проявилася вона у запозиченні селом міських вартостей. Місто почало формувати село. На село прийшов міський модель родини-подружжя пара — він вона — і мала кількість дітей.

Зниження числа народжень вже зафіксував перепис населення 1970 року. Таке зниження вже було наслідком урбанізації села. Якщо в минулому демографічне становище Совєтського Союзу характеризувало село, то тепер міський житель став зразком для селянина. Дещо грамотний селянин при допомозі газет і телевізії увібрав у себе міську цивілізацію. СССР дуже хоче стати індустріяльним, а індустріялізація вже зі свого боку заперечила цивілізацію села з його вартостями. Союз тепер опинився — враз з Україною — на межі зникнення родинних вартостей і родини як такої. Кількість розводів неймовірно велика. І тепер село платить за урбанізацію демографічно дуже велику ціну.

Таким чином можна заризикувати прогнозами на 2000-ий рік. Чи буде посилюватися тенденція злиття міста із селом, чи ні? Переселення села до міста охопило Молдавію — 43.3 відс., Білорусію 42 відс., Україну 33 відс. В аритметичних числах міґрація охопила РСФСР — 1,739.500 чол. на 1968-1969 рр. Україну — 4,385.000 чол. (!?). Кількість українців, які живуть поза межами батьківщини є 5.5 млн. чол., а в самій Україні росіян 10.27 млн. чол., а дев'ять млн ніби українців вживає виключно російську мову.

Процес зменшення сільського населення властивий усім українцям, включно з Америкою. Чим такий процес скінчиться ще невідомо. В Україні за останніми відомостями національна свідомість села пересунулась до міста, хоч на селі за останніх виборів жителі голосували на партійних кандидатів, а не на своїх альтернативних українських демократів. Як погодити такі два явища? Перед Україною неможливо великі клопоти і завдання на шляху до здобуття самостійности. Це не тільки економічний чинник — залежність економіки від Москви. Україну треба українізувати. Потрібна справжня українська школа з українцями-педагогами. А де вони і скільки їх?

Ми тепер в діяспорі із задоволенням пишемо про національну символіку в Україні і ніби оту — „національну символіку" Східня Україна перейняла від Західньої України — Галичини. А це так якби на світі не було УНР-Української Народної Республіки з тризубом, гербом і жовто-блакитним прапором та всіми атрибутами самостійної держави.

Якщо ми хочемо процесуватись, хто більш національно свідомий, схід чи захід України, то боротьбу за незалежність програємо ще перед її початком. Ми зовсім не звертаємо увагу на тяжку і трагічну спадщину, яку залишає по собі комунізм і яку прийнято назвати — але не у нас — „демонтажем психіки людини", або її моральним здичавінням, про що у великому горі пише Солженіцим і писав Іван Бунін, інший Нобелівський лавреат. Солженіцин пише про моральне здичавіння російської людини, зокрема молоді.

Демонтаж психіки людини помічується у всіх країнах, які вчора скинули комуністичне ярмо, навіть у такій католицькій країні як Польща з великим авторитетом Католицької Церкви.

Володимир Барагура

ЩЕ ПРО З'ЇЗД СПУ

В українській діяспорній пресі появилося повідомлення про 10-ий З'їзд Спілки Письменників України 16-18-го квітня ц.р., на якому в присутності 935 делеґатів від 1,257 членів схвалено й проголошено незалежність, добровільність, самоуправність професійну громадськість цієї організації.

Одначе ці повідомлення не звучать однаково. В „Свободі" з 9-го травня подано, що СПУ „об'єднує українських письменників та письменників, які живуть в Україні і творять іншими національними мовами".

В „Українських Вістях" (з 28-го квітня) не згадується про міжнаціональний характер спілки, зате в інтерв'ю з кореспондентом УКРІНФОРМ Любов'ю Осадчук речник спілки, письменник Петро Осадчук, заявив, що „членами цієї професійної організації можуть бути не тільки письменники, які живуть в Україні (але не згадано національности), а й ті, що пишуть українською мовою за межами України", тобто в діяспорі.

Заходить питання, чи доцільним було творити спілку письменників усіх національних спільнот, які живуть в Україні, бо організація такого роду свідчить про її інтернаціональний характер, про „спільний котьолок".

Діло в тому, що література кожного народу має свої притаманності, власну своєрідність, що коріння її виростає з надрів даного народу, а її джерел треба шукати в духовості прапредків, у філософських, світосприймальних, світоглядових традиціях суспільства, при чому ця література має власні розвоєві тенденції, власні прямування, яких не можна плекати всуміш із специфікою неукраїнських національних спільнот. Кожний народ, це індивідуальна збірнота.

Це не значить, щоб літератори інших народів, які вважають Україну своєю батьківщиною, не мали змоги творити власних письменницький спільнот на рівних правах із спілкою автохтонів. Навпаки, вони повинні стояти в тісному пов'язанні з собою, у взаємній співпраці, щобільше, вони повинні б створити організаційну надбудову в професійних справах — стосунку до влади, щодо оборони професійних прав, як взаємини з видавцями, книгарнями, книжковими палатами, зберігання авторських прав, щодо передруку й пляґіяту, стосунків із шкільництвом, дитячими й юначими організаціями з критиками, врешті з широкими колами учнів.

Єдине об'єднання на національній плятформі дасть змогу письменникам окремих національних груп виконати свою священну місію, повністю розгорнути свою творчість для розцвіту рідної літератури. Інтернаціональна спілка письменників причиниться до анемії літературної творчости окремих національних спільнот.

Не вказане теж, щоб членами Спілки Письменників України стали діяспорні мистці писаного слова з уваги на непевність ситуації в Україні тепер і в майбутньому. Мусимо мати поза межами батьківщини незалежне об'єднання письменників, які зберігали б національний характер і обличчя української літератури незалежно від змінливости світоглядових, ідеологічних, політично-державницьких, соціо-економічних та психологічних процесів, які проходитимуть в Україні й які не завжди співпадатимуть зі завданнями незалежної української літератури та її творців.

Взаємини й співпраця діяспорних письменників із вітчизняними конечна, але формальна членська приналежність покищо невказана. Мусимо зберігати святе багаття рідної національної літератури, щоб у випадку пригашення його в Україні, воно жевріло й спалахнуло повним полум'ям у критичний час.

Емілія Смалько

ЗАНЕДБАНИЙ РІД ПИСЬМЕНСТВА

Василь Дідюк, „Смійтеся на здоров'я", том II, Торонто, Видавництво „Овид", накладом автора, з друкарні „Бескид", стор. 248, ціна 18 дол.

У Канаді, у видаництві „Овид", Торонто, появилася накладом автора книжка Василя Дідюка, п. з. „Смійтеся на здоров'я". Гумор, сатира, карикатури. Це другий з черги том, який появляється під тим самим заголовком і під тою самою обкладинкою роботи мистця Всеволода Маґаса, що й перший. Автор зібрав, написав, переклав і впорядкував кращі сучасні дотепи з різних країн і на різні теми. Може, видаючи перший том, автор і не думав про видання дальшого тому, але щирі відгуки читачів, призначня і заохота до дальшої праці в тому напрямку спонукали його до збирання дальшого матеріялу, цілком нового змістом. До речі сказавши, перший том повністю вичерпаний.

Таких видань, як „Смійтеся на здоров'я" у нас дуже обмаль, тож можна сказати без перебільшення, що вони дуже на часі. Письменників- гумористів у нас дуже мало і тепер і в минулому. Хоч з розвитком культури гумор проникає у всі ділянки суспільного життя і знаходить собі вияв у всіх сферах мистецької творчости, то у нашій дійсності те життя було таке тяжке і безпросвітнє, що мало кому хотілося з нього жартувати. А в тих, що те робили, дотеп на нього перемінювався в плач. От приходить на гадку теж нововидана книжка нашого відомого письменника „Сміюсь аж плачу". З приємністю читали ми його попередні книжки, як наприклад, „Така довга ніч" чи „Здалека до близького". Обі дуже добрі сатири на підсовєтське життя, і з такою ж приємністю читали ми і цю останню, але зміст не викликував сміх, лише плач. Українці тяжкі до жартів — не розуміють їх і не мають назагал почуття гумору. Немов би продовженням нашого львівського „Комаря" появлявся в ЗСА „Лис Микита", знаменитий гумористичний журнал з карикатурами Ека і його незаступимим „Грицем Зозулею". Здавалося нам, що цей журнал засуджений до довговічности, принайменше так довго, як довго існують українці на світі. Тим часом йому відспівано реквієм і то не лише з причини інфляції, а враз із тим збільшених коштів друку, паперу і робочої сили, але також із браку передплатників. Це останнє направду тяжко зрозуміти.

Гумор — це велика сила, це сильна зброя і слушно стверджує автор, що совєтська влада не дозволяє на справді вільний гумор, бо його боїться. „Сміху", як казав Гоголь, — „бояться навіть ті, що вже нічого не бояться". Тому наші письменники-гумористи на чужині, як слушно підкреслює автор, мають важні і відповідальні завдання сатирично викривати і висміювати гнобителів нашого народу. Хоч на чужині вони відірвані від материка і не мають такої наснаги, яку мали б на рідних землях, або яку має гумор вільних народів, то все ж таки вони діють в повній свободі думки і слова. Тому жартів на підсовєтську дійсність дуже багато. Вони зібрані в окремому відділі „Підсовєтський гумор", де багато анекдот зачерпаних з народної творчости. У нашій літературі є теж багато творів на „підросійську" дійсність, дотепів на часи царської Росії, у творах Гоголя, Вишні, у співомовках Руданського, з якого автор навіть наводить один його вірш „Варенікі", де проста сільська баба перехитрює москаля. А Гоголь, хоч і писав в більшості по-російськи, то кожне його слово пародія на російський побут, звичаї і політичне життя. Не минулося також і нашим патріотам типу „моя хата з краю", яким присвячено кілька довгих віршів, включно із Самійленковим:

...Кожна піч українська, фортеця міцна,
там на чатах лежать патріоти.

В книжці є кілька довших цікавих фейлетонів, які продовжують світлі традиції Галактіона Чіпки і Миколи Понеділка. Рівнож дуже цікавий є відділ народних приповідок і золотих думок інших, які нагадують нам афоризми Державина чи Марка Авреля і які в першу хвилю могли б здаватися тут не по адресі, але вглибившись в них видно там багато гумору і прихованої народної мудрости. Пригадуємо собі, за старих студентських часів, як один з наших професорів говорив про „психологію помилки", твердячи, що певні помилки залишаються за певними народами і поодинокими особами, притаманні лише їм, — що певні люди помиляються в питомий їм спосіб. Це саме можна б примінити і до жартів, які є питомі певним народам чи особам. Нпр: в українських жартах на тему відносин між чоловіком а жінкою пробивається старий український родинний устрій матріярхату: коли москаль, хоч який п'яний, прийшовши до хати, б'є жінку і дітей і жорстоко поводиться з ними, то в нас п'яний мужик боїться йти в хату, а прийшовши, дістає від жінки коцюбою по голові і просить у неї помилувати його і не бити. Як то кажеться у народній пісні: „Била жінка мужика, Пішла позивати..."

Або візьміть, наприклад, чорта. Як підкреслюють наші філософи і етнографи, Мірчук чи Щербаківський, в західньому поняттю чорт — це страшна сила, принцип зла, який має могутню владу, який зводить людей і перед яким дуже тяжко остерегтися. В нашім побуті чорт — це смішна потвора, дурна і нічим не грізна і кожний найдурніший „Іван" насміхається з неї і її перехитрить. І таким він з'являється в наших жартах. Можна б ще напевно знайти більше таких питомих нам жартів, властивих нашому народові і нашому етнічному побуті, але тут не місце це обговорювати — це була б тема до наукового дослідження. Василь Дідюк є ще головним редактором збірника про століття поселення українців в Канаді і не згадуючи вже про його широку громадську діяльність треба подивляти, де він знайшов ще час зайнятися виданням другого тому книжки „Смійтеся на здоров'я". І не лише, що він роками трудився, щоб призбирати матеріяли до цього другого тому і не лише, що сміх — це здоров'я, який продовжує нам життя на так довго, як довго сміємося (що є медично доказано), але і що це такий в нас рідкий і занедбаний рід письменства, а так потрібний під сучасну хвилю — належиться йому від нас щире призначня і подяка.

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про психічний коктейл

Колись давно, як ми лише поселилися в Америці, перше питання у гостині в американців завжди зачиналося від стереотипного: „Що я можу вам змішати?" — що означало, що господар дому налляє вам у скляночку якийсь алькоголь, змішає із водою, або содовою водою, а ще на кінці вкине черешеньку або малу цибульку „для прикраси". Так, ми скоро мусіли вивчити, що таке коктейл, а деякі навіть добре в цьому змішаному напитку засмакували. Зчасом ми довідалися, що окреслення коктейл торкається також інших „мішанин".

Але в останніх роках, коли в ЗСА поширилася протиалькогольна акція, коктейлі перестали бути модні і їх щораз менше пропонують на гостинах чи на публічних прийняттях. А все ж саме це окреслення тепер постійно насувається на думку у зовсім іншому контексті — так сказати б ментальному, а не шлунковому.

Чи не думають, дорогі читачі, що від двох років немов усі знаходимося у такій великій скляночці, де змішані почування і переконання двох, а то і більше родів українців — тих з батьківщини і нас, діяспорівців, а всі на свій спосіб стараємося, щоб цей „коктейл" був добрий та всім підходив під смак?

Воно, однак, не приходить так легко, як з помішанням речовин і це ми завважуємо при кожній нагоді та при кожній зустрічі, в якій так хотілося б, щоб ми були одне.

Здається, уже в нікого із нас немає сумніву, що тепер психіка кожного з нас дуже різна і що треба багато вирозуміння, терпеливости та любови, щоб ці різниці якмога скоро затерти. Ба, щобільше, чим частіше нам доводиться зустрічатися чи перебувати одні в одних — тим більше завважуємо різниці, які силою обставин накопичилися за тих довгих сорок років розлуки, з материком. Якось ще у старших поколіннях можна скоріше найти спільну мову та „вимішатися" в одне бо лучать нас давні спомини і родинні зв'язки, але з молодшими потрібний тепер психічний коктейл, ніяк не вдається, а вже зокрема важка справа із дітворою та підростками.

Виховуючись у двох зовсім різних системах та культурах, а до того із своєю типічною для молодечого віку безкомпромісовістю, українські діти „двох світів" потребують сьогодні нашої особливої уваги і це, так батьків як і принагідних господарів чи виховників організацій молоді.

Тому з увагою, а то із певним тремтінням глядимо на вакаційні місяці, які тим разом більше як будь-коли досі принесуть виміну молодих українських поколінь, а з тим зустріч двох способів виховання і двох психік. Як вона, ця зустріч вийде? Чи на користь одним і другим, чого так гаряче бажаємо?

І тут треба сильно над тим попрацювати, щоб спокійно і розважно, без надмірної критики, але і без сантименту, прийняти і зрозуміти, що навички у підході до життя, у психіці та у вихованні школи, в ЗСА чи Україні,чи інших зовнішніх чинників не можна викоренити за короткий час і що до того треба мати велику дозу терпеливости, якої молодь ніколи не має. Навіть з єдиним справжнім лучником — мовою — буває різно.

Тому наше завдання тепер дуже відповідальне. Бо тільки ми, старші, можемо відшукати найкращі складники до того психічного коктейлу, щоб він був добрий і однаково смачний для усіх українців.

Складники можна найти, змішати можна їх також, але що буде цією кінцевою черешенькою чи цибулькою — залишаю здогадуватись усіх читачів.

О-КА

Софія Майданська

Із циклу „Епістоли"

Лист 44

Чи можеш ти, мій брате дорогий,
любити так, як блудного любили?
Я стільки літ блуджу
гостинцями чужими,
я стільки літ
під брамою стою
і гримаю,
щоб знов мене впустили
в чистилище чуже,
в чужую віру,
що згордно дивитися на мене
з висоти
своєї вежі,
на пісках сипучих
змурованої нашими батьками.
Ось-ось впаде на голову мою
прокляття всіх, похованих під нею,
і, як стара бандура, трісне дума,
що триста років
стугонить у скронях.
Чи можеш ти уклякну притулити
до свого болю,
до своїх колін,
й не кинути з одчаю
персті пригорщ,
і витерти перстом
сльозу мою.

Чи можеш ти, мій брате дорогий,
прощати так,
як блудному прощали?

Л. Танюк в Оттаві

Ввечорі 5-го травня 1991 р. оттавське Товариство Прихильників Руху влаштувало громадську зустріч із Лесем Танюком, депутатом Верховної Ради України. Пан Танюк — один із засновників Руху, голова комісії парляменту з питань культури і духовного відродження. Він є знаний за його активну участь у театральному і кінематографічному житті України, зокрема у заходах на відновлення пам'яти про визначних українських поетів і драматургів, репресованих совєтською владою.

У своїй доповіді Лесь Танюк подав чіткий, тверезий і щирий огляд сучасної політики у Верховній Раді України. На початку він підкреслив важливість політичного освідомлення населення, яке є віддалене від центрів національного відродження.

Розширення інформації, сказав Лесь Танюк, є одним з ефективних способів духовного і культурного відродження українського народу.

Лесь Танюк є переконаний, що совєтська імперія доходить свого кінця. Вже тепер кожна республіка починає прокладати свій власний політичний, економічний і державний шлях незалежно від центрального союзного уряду в Москві. Україна, наприклад, пристає до канадського варіянту державного управління. Танюк твердить, що незважаючи на своє п'ятимільйонове військо, центральний уряд вже не є в силі примусити республіки покоритися. Совєтське військо розкладається зсередини, офіцерський склад все більше невдоволений відсутністю достатнього життєвого забезпечення. Ґенерали, натомість, бачачи, що совєтська система неминуче розвалюється, стараються якнайбільше використати привілеї і розбагатіти за рахунок держави. Це саме роблять партократи. Властиво, виникає нова буржуазія, на яку поневоленій Москвою народи мусять далі працювати.

Лесь Танюк вважає, що економіка не може розвиватися на ґрунті страху, репресій і команд зверху. Село не буде годувати місто під пострахом. Воно мусить спершу нагодувати себе. Для цього йому треба повернутися до продуктивного стану, відновити творчі сили, відбудувавши церкви і школи. На думку Леся Танюка, така відбудова відбудеться тільки тоді, коли народ буде переконаний, що „все залежить від нього самого"

За правилами Верховної Ради, справи, які Рада вже вирішила, не можна порушувати повторно протягом п'яти років. Отже, не треба спішити із справами, які ще дозрівають, щоби закон чи рішення Ради не виявилися недостатньо ефективними. Наприклад, закон про землю, який був прийнятий минулої осени, був би набагато корисніший, якщо б Рада розглядала його нині. Або приклад з впровадженням національної символіки. Якби це питання внести на розгляд Верховної Ради, тоді, правдоподібно, більшість консервативних депутатів голосувала б за збереження офіційної совєтської символіки. Отже, треба було б чекати ще п'ять років, щоб цю справу вдруге порушити. Тому правильніше було почекати, поки велика кількість міських і обласних Рад своїми місцевими рішеннями змінять стару комуняцьку символіку на тризуб і синьо-жовтий прапор.

Сьогодні український народ є занепокоєний соціяльним становищем, яке дедалі погіршується. Тому, на думку Л. Танюка, демократичний бльок повинен активніше займатися саме соціяльними питаннями, рішуче відтіснюючи з цієї ділянки партократів.

Серед найважливіших завдань, які нині стоять перед Україною, Лесь Танюк назвав боротьбу за наповнення реальним змістом Декларації про суверенітет і прийняття нової конституції України.

Леся Ґрейнджер
Любомир Хабурський

„Ой роду мій красний"

Якось вдалось пройти через життя і тільки два рази побувати в шпиталі: коли приводила на світ своїх двох малят (що було вже досить давно). Але, як кажуть, від долі не втечеш, тож довелося і мені спробувати „хірургічного втручання". Невелика операція, але все таки терпіти неприємно. Лежу, думаю, відпочиваю. На щастя, є близькі, дорогі люди, турбуються: задзвонила моя єдина кузина (по-галицьки — „тіточна сестра") Люба. Була вона на концерті Ніни Матвієнко. Захоплена, але... публіки було мало.

І пропав мій спокій, защеміло серце. Як це можливо? Ніна Матвієнко, душа і совість сучасної України, перший раз в Америці — і так її зустрічаємо?

Перший раз я почула ім'я Ніни Матвієнко на магнітофонним записі із основуючих сходин Товариства української мови ім. Тараса Шевченка у Львові в 1988 році. Навіть не її спів, а тільки ім'я. Коли після сходин учасники розважали себе, співаючи і декламуючи вірші, один молодий чоловік сказав: „Шкода, що я не маю такого високого жіночого голосу, але мені хотілося б проспівати пісню, яку співала у нас у Львові Ніна Матвієнко, лавреат Шевченківської премії" і заінтонував: „Ой роду мій красний, роду наш прекрасний, не цураймося, признаваймося, бо багато нас є". Такі прості слова, а така вагомі, і ними Ніна Матвієнко надихала галичан до єднання і дії.

Ніна Матвієнко з дочкою Антоніною.

А потім — справжнє свято. Прийшов запис на відеострічці з концерту в оперному театрі у Львові. Концерт був доброчинний, кошти від нього йшли на побудову пам'ятника Шевченкові. В його фіналі виступав хор „Дударик", а на тлі — хору — солістка Ніна Матвієнко у чудовому буковинському строї. „А павочка ходить", „Ой горе тій чайці" і „Ой роду мій красний"... З оплесків і облич публіки відразу відчувалось, як глибоко цінують львів'яни Ніну Матвієнко.

Що за чудова поява! Яка гарна жінка, яка прекрасна інтерпретація пісень! Кожна фраза, кожне слово донесено з глибоким чуттям, і воно не тільки в рідкісно чистому тембрі, але й у самому обличчі співачки у виразі очей, злеті брів, у всій поставі, яка буквально дихає найглибшим відчуттям українського мелосу, його драматизму і ліризму. Ще і ще наставляли ми відеострічку, щоб побачити „Дударикiв" і Ніну Матвієнко.

Відтак друзі привезли платівку Ніни Матвієнко, яку часто слухаємо.

І нарешті трапилась нагода побачити Ніну Матвієнко на сцені. Вона жива ще краща, ніж на екрані. Це був концерт у Канаді, в Сан Кетринс, Онтаріо, фольорно-вокального жіночого тріо „Золоті Ключі", створеного Ніною Матвієнко та її подругами з хору ім. Верьовки. Всі три солістки були безконкуренційні: Ніна Матвієнко, Марічка Миколайчук — дружина покійного актора Миколайчука, одного з творців фільму-шедевру „Тіні забутих предків", і третя — Валентина Ковальська.

Канада мала нагоду вже давно захоплюватись Ніною Матвієнко. Вона неперевершена не тільки в українському сумовитому фольклорі, в голосіннях наболілої душі української жінки, але й дотепна, грайлива, сценічно обдарована й у веселому репертуарі. Приїзд Ніни Матвієнко до Америки повинен стати для нас великим мистецьким святом, духовною насолодою.

Голос Ніни своєрідний, це не „bell canto", до якого ми звикли. Це звук ніби грудного, народного звучання, але він із специфічними фразувальними переливами майже інструментального звуку, аж до делікатних, фасцинуючих ґлісанд, які гіпнотизують і втягають слухача у спеціяльний настрій. На жаль, не можу пригадати, де бачила я відеострічку, озвучену Ніною Матвієнко. Її голос дуже надається для музичної ілюстрації в радіо і телебаченні. Ніна Матвієнко — це перлина в діядемі української культури.

Довідуємося, що привезла вона з собою і свою донечку, яка виступає разом з нею. Ох, як хотілося б їх обох побачити!. Відвідуйте її концерти і виступи — не пожалкуєте!

Треба щиро подякувати Марті Федорів, за те, що постаралася привезти нам Ніну Матвієнко.

Ніля Стецьків

ЩОБ НЕ ВИКЛИКАТИ загострення і непотрібних дискусій на конференції сімох індустріяльних держав, прем'єр-міністер Великобританії, який буде господарем конференції, вважає що з совєтським керівником Міхаїлом Горбачовим треба зустрітись головам держав „великої сімки", але така зустріч повинна відбутися перед, або після конференції. Високий урядник в міністерстві закордонних справ Великобританії, який не назвавч свого прізвища заявив кореспондентам, що прем'єр Дж. Мейджор покищо не має наміру запрошувати М. Горбачова до участи в конференції.

ЗАМІСТЬ КВІТІВ НА СВІЖУ МОГИЛУ

СВ. П.

СТЕФАНІЇ ЯВНОЇ

МАТЕРІ НАШОГО ГОЛОВНОГО ПРЕДСІДНИКА
УЛЯНИ ДЯЧУК

ПОЖЕРТВУВАЛИ 526 ДОЛЯРІВ

НА УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ В НЮ ЙОРКУ

ЧЛЕНИ ГОЛОВНОГО ЕКЗЕКУТИВНОГО КОМІТЕТУ
І
СПІВРОБІТНИКИ ГОЛОВНОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ
ТА ВИДАВНИЦТВА
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

ПОДЯКА

З волі Всевишнього відійшов у вічність
дня 20-го березня 1991 року

бл. п. о. митрат

Василь Середович

Цією дорогою складаємо наші найсердечніші вияви подяки парохові о. П. Дудякові за взірцеву підготовку і переведення похоронів, як також за його синівське наставлення до покійного під час його довгої і затяжної недуги. Дякуємо теж сотрудникові Р. Бачові, який старався допомогти покійному в міру його можливостей. Належиться щира подяка о. дияконові д-рові М. Ткачеві, який усе робив, щоб розрадити покійного і влегшити його болі. Щиро сердечно дякуємо о. митратові Матвієві Беркові, який у заступництві єпископа Василя взяв участь у похоронах, виголосив глибоко-продуману проповідь згадуючи покійного в дуже приязній формі. Дякуємо о. дек. Ч. Мозомові, який дуже гарно змалював картину священика подаючи як приклад працю покійного. Зворушливою й чудовою була проповідь о. І. Мака з Торонто, довголітнього друга покійного, за що йому з глибини наших сердець щиро дякуємо. Теплими словами прощав покійного його сусід о. крил. Б. Смик, за йой гарне слово щире спасибі. Ми щиро вдячні д-р Галині і Святославові Клюфасам за опіку над покійним перед недугою і в часі недуги. Ми вдячні церковному хорові, який чудово співав під час Святої Літургії. На тризні промовляли інж. О. Грицик від Організації СУМА і І. Купровська від Рідної Школи. Щире спасибі за теплі і зворушливі слова. Родині С. Зентак і М. А. Сушкам з Торонто за чудові квіти сердечна подяка. За бездоганне переведення похоронів щиро дякуємо похоронному заведенню Мацко-Васало. В похоронах взяли масово участь парафіяни, яким покійний служив 40 р. Усіх їх нехай Всевишній нагородить сторицею. У нашому великому горю, численні приятелі і знайомі прийшли з розрадою і виявами співчуття. Нам тяжко кожному зокрема подякувати, тому робимо це тут і сердечно дякуємо усім.

На СЛУЖБИ БОЖІ жертвували: М. Ясел, І. Міхаелів, М. Беличко, родина Александровичів, У. Пилипишин, С. Кульба, М. Ярема, А. Вояковсла, Й. Глива, М. Нестор, Товариство Серця Христового, М. Щурик, родина Кудликів, Є. В. Андирсон, С. Грицик, К. Шевчук, Ф. Стонел. Ч. Вітковський, Є. Хміпевська, І. Ібаник, М. Петришин, О. Шевчук, Школа Українознавства, В. Перла, родина Романиків, М. Когут, Л. Нартон, Є. Мішак, М. Чебіняк, К. Чарнецький, Б. Щурик, Р. Пічетте, родина Ділаїв, В. Петрущак. Щиро дякуємо усім, що зложили жертви на Служби Божі.

На ВІДБУДОВУ ДУХОВНОЇ СЕМІНАРІЇ у ЛЬВОВІ зложили: по 500 дол. — М. І. Середовичі; по 100 дол. — д-р М. Середович, Школа Українознавства, Організація СУМА в Сиракюзах, Станиця Пласту в Сиракюзах, УНСоюз Відд. 39 в Сиракюзах, д-р О. Я. Ґудзяк, Е. Бішко; по 50 дол. — В. Літинський, д-р А. М. Войтович, С. О. Краус, інж. О. Г. Грицик, С. Андрусишин, Укр. Фед. Кредитівка в Сиракюзах; по 30 дол. — Л. Н. Вілсон, М. Величко, А. Вояковська, М. Ярема; по 25 дол. — М. Фелок, Ф. Войтович, 68-ий Відділ СУА в Сиракюзах, С. Кохан, М. Краус, д-р Г. С. Клюфас, д-р Х. Клюфас, В. Ревюк, інж. М. Л. Сидорович; по 20 дол. — М. Сушко, М. Нестор, І. Мальвчик, Т. Боцон, Д. Юнко, М. Логаза, М. С. Новий, В. Флісак, С. Ценайко, І. С. Миколаєвич, М. Баран, М. Б. Тишко, Відділ Провидіння св. Ольги в Сиракюзах, Р. Данилюк, А. Краус, Г. Михайлів; по 10 дол. — С. Луцак, М. Фанок, М. Капчек, В. Смага, І. Мазурик, А. К. Ґузиляк, А. Бусько, С. Дуник, О. Грипа, І. Іваник, А. Дацко, Е. Тишко, С. Кохан, Ф. Казел, В. Гусак, В. Ґузиляк, І. Рись, С. Кульба, І. Кіцак, родина Кудликів, М. Мельник, М. Шміт, Б. Мельничук, Б. Минько, І. Новенчі, М. Качмар, А. Сушняк, В. Возняк, П. Олива, А. Купровська, Л. Жабич, А. Рочій, Д. Бинарчик, І. Шевчук, Й. Руцький, Н. Попівчак, І. Ковальчик, М. Данєлс, Г. Базар, А. Лазарук, Ф. Стрілец, Укр. Клюб Сеньйорів, М. Чебіняк, І. Пиндус, М. Велич; по 5 дол. — С. Шуль, А.Ґолдич, М. Зуік.

На ВІДНОВЛЕННЯ ЦЕРКВИ: по 25 дол. — М. Гарісон, І. Мартін; по 20 дол. — М. Каній; по 10 дол. — Келей, Намісняк, Чарнецький.

На Служби Божі зложили	340.00 дол.
На відбудову Львівської Семінарії	2,630.00 дол.
На відновлення церкви	100.00 дол.
Разом	3,070.00 дол.

Усім жертводавцям складаємо нашу найщирішу подяку.

МИХАЙЛО і ІРЕНА СЕРЕДОВИЧ
Д-Р МАРКО і ДЬОРЕН СЕРЕДОВИЧ
Родина в Україні, Польщі і Канаді

У Манітобі відзначено 5-річчя чорнобильської трагедії

В неділю, 28-го квітня 1991 року, в залі читальні „Просвіта" в Вінніпезі манітобський відділ Товариства Прихильників Народного Руху України (НТПР) скликав сходини-симпозіюм для відзначення 5-єї річниці чорнобильської трагедії. Роковини цієї трагедії стали вже сумним ритуалом не лише в Україні, але і в усьому світі.

Сходини, на які зібралося близько 200 осіб, відкрив коротким вступним словом голова манітобського відділу КТПРуху проф. Ярослав Розумний, закликавши глибше задуматися над наслідками Чорнобильської катастрофи. Вони, ці наслідки, є незагойними ранами України — фізичними, духовними та психологічними. Тодішні уряди Москви і Києва втекли від відповідальности. Що належить зробити населенню України? Що може зробити українська діяспора? Проф. Я. Розумний підкреслив, що ситуація у зв'язку з Чорнобилем не зміниться, доки при владі в Україні буде комуністична партія. У комуністів немає почуття українського патріотизму, замість створювати національну і громадську гармонію, вони провокують внутрішні конфлікти. Врятувати й очистити Україну від „чорнобилів" може тільки сама Україна — її моральний демократичний уряд і населення, що схоче його підтримати. Україна мусить усвідомити свою ситуацію і лікувати свої рани не безплідним співчуванням собі, але очиститися від Чорнобиля тверезим політичним думанням. Україна мусить збудити в собі приспану енергію й віру в свою гідність. І в цьому українська діяспора повинна великою мірою допомогти Україні.

Після вступного слова голови Відділу з науковою доповіддю „Медичні наслідки *чорнобильської радіяції*" виступив відомий лікар-хірург д-р Ярослав Барвінський, який минулого року два рази відвідав Україну, бачив деякі жертви Чорнобиля. Він поділився своїми спостереженнями про наслідки чорнобильської раріяції. Статистики цих наслідків ми не маємо, бо ані всесоюзний, ані республіканський уряди її не подають. Радіяція найбільше відбилася на вагітних жінках та на дітях. Хвороби, які постають наслідком радіяції — це рак крови (левкемія) та зараження кровоносних судин. Справжнім злочином є затаювання цієї катастрофи. Не попередивши населення про велику небезпеку, совєтські чиновники виставили мільйони людей і сотні тисяч дітей на радіоактивне опромінення, якого можна було хоч частинно уникнути. Лікувати людей в Україні треба масово і тому наша допомога їм є конечною.

Наступну доповідь, „Екологічні проблеми в сучасній Україні", виголосив проф. Михайло Тарнавицький. У своїй доповіді він подав, що ще під час НЕП-у в Україні всі сили і можливості спрямувалися на індустріялізацію, особливо на тяжку індустрію, яка вимагає великих коштів і енерґії. Коли легка індустрія приносить добробут для населення країни, тяжка індустрія спричинює велику кількість відкидів та занечищення довкілля. Україна постраждала саме тому, що була найбільш придатною для розвитку тяжкої індустрії, бо володіла великими природними багатствами — вугіллям, металевими родовищами, тощо.

Після винайдення атомової бомби світ почав застосовувати атомну технологію для одержання електричної енергії. Совєтський Союз, щоб не відставати від інших країн, і собі почав застосовувати атомну технологію для виробітку електричної енерґії і так постав Чорнобиль. Атомова станція в Чорнобилі була побудована не для потреб України, а задля інтересів Союзу — для експорту енерґії, щоб, поперше, одержати тверду валюту, і подруге, узалежнити від СССР сателітні країни. Саме для цієї цілі було теж прокладено кілька маґістральних трас нафто- і газопроводів через Карпати та знищено багато лісів і довкілля. Україна не має ніякої контролі над продукцією електроенерґії, бо це все знаходиться під контролею союзних міністерств у Москві. І хоч минуло вже 5 років від чорнобильської катастрофи, все ще не можна довідатись всієї жахливої правди про наслідки цієї катастрофи. Совєтські урядові чинники, відповідальні за Чорнобиль, не тільки не давали і не дають повних інформацій світові, але стараються якнайбільше затаїти їх. Сталося навіть таке, що талановитий і ще молодий фізик-ядерник, академік Валерій Леґасов не витримав тиску сумління і,не бажаючи підтримувати офіційну брехню про наслідки Чорнобиля, в 1988 році покінчив самогубством.

Москва, щоб якось себе виправдати в очах світу, створила атомний інспекторат, який напередодні п'ятої річниці чорнобильської трагедії подав у своєму звіті, що причиною вибуху був поганий модель реактора. Але, на жаль, подібних реакторів в Україні є багато більше.

Вибух у Чорнобилі в 100 разів перевищив вибух Гірошімі, і тому Чорнобиль стоїть і ще довго стоятиме в центрі екологічних проблем. Проф. М. Тарнавицький подав декілька конкретних фактів. Наприклад, статистика показує, що на Україні нагромаджено найбільше промислового бруду. Щорічно в атмосферу йдуть мільйони тонн шкідливих отруйних речовин, на кожну людину їх припадає по 805 кілограмів. Із 45 великих міст України тільки в чотирьох містах концетрація шкідливих речовин у атмосфері не перевищує норми. В багатьох містах забруднення повітря в 15 разів перевищує норму. Україна стоїть на передостанньому місці в СССР за кількістю прісної (не солоної) води. 36 мільйонів жителів України можуть залишитися без питної води ще в цьому столітті. В Україні зіпсовано 60 відсотків чорноземів. Щорічно втрачається 100,000 гектарів родючих ґрунтів. 3,700,000 гектарів землі знаходиться в зоні чорнобильській катастрофи.

Україні також загрожує винародовлення. В 1980-их роках середній вік чоловіків знизився до 63 років життя. За цим показником Україна стоїть на 32 місці в світі. Природній приріст населення України є на останньому місці в СССР. Такими невеселими висновками закінчив свою доповідь проф. М. Тарнавецький.

Після своїх доповідей д-р Я. Барвінський і проф. М. Транавецький відповіли на запитання.

Закриваючи сходини, голова Відділу проф. Я. Розумний подякував доповідачам та присутнім за участь у цьому симпозіюмі і закликав присутніх допомагати Україні в очищенні її від чорнобильського горя, бо це священний обов'язок нас усіх.

П. Д.

У СПРАВІ НАБУТТЯ СЛОВНИКА БІЛОДІДА

Зацікавлених у продажі значеневого словника української мови Білодіда прошу звертатися на таку адресу:
R. KUCHAR, P.O. Box 335, Victoria, Kansas 67671-0335

ПЕТРО Р. ПАТРИЛО,

син сп. п. д-ра Романа Патрипа завершив свій докторат з фізіології і невробіології у стейтовому університеті Ратґерс і в університеті медицини та дентистики.

Свої післядокторські досліди він буде вести в ділянці дитячої епілепсії у доспідному центрі умово недорозвинених на Університеті Лос Анджелес.

Для своїх дослідів він отримав стипендію з Національного Інституту здоров'я, запропонований у 7 відсотках найкращих студентів.

Бажаємо новому дослідникові докторові П. Патрипові багато успіхів у його праці.

Лідія Яців

Наукове Товариство ім. Шевченка в Ню Йорку та Об'єднання Українських Письменників „Слово"

запрошує членів й українську громаду на

ЛІТЕРАТУРНИЙ ВЕЧІР

з нагоди появи збірки творів ІЛАРІОНА ЧОЛГАНА

„ДВАНАДЦЯТЬ П'ЄС БЕЗ ОДНІЄЇ"

доповідь на тему

ЗЛЕТ І ЗНИКНЕННЯ КОМЕДІОГРАФА І. АЛЕКСЕВИЧА

виголосить

проф. Валеріян Ревуцький

відомий знавець театрознавства

На закінчення слово автора

І. Чолгана

Також можна буде набути книжку з автографом

Вечір відбудеться

у суботу, 15-го червня 1991 р. о год. 5-ій веч. в домі НТШ в Ню Йорку

при 63 Четверта авеню, між 9 і 10 вулицями

ПІСЛЯ ДОПОВІДІ КАВА і СОЛОДКЕ

УПРАВА НТШ

Громадський Комітет в околиці міста Нюарку, Н. Дж.

запрошує українське громадянство на відзначення

50-ЛІТТЯ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

30-го червня 1941 р.

Відзначення: в неділю, 16-го червня 1991 р. о год. 4-ій по пол.
в Народному Домі, 140 Проспект авеню, Ірвінґтон, Н. Дж.

В ПРОГРАМІ: МИСТЕЦЬКА ЧАСТИНА і БЕНКЕТ

ДЕМОКРАТИЧНІ СИЛИ Палати Репрезентантів, після детального розгляду своїх позицій, починають зживатися з думкою, що їх законопроєкт проти тенденційної дискримінації мабуть не буде узаконено, бо вони не можуть зібрати достатньої кількости толосів, щоби переголосувати президентське вето. Спікер Палати Репрезентантів Томас Фолі підтвердив, що демократи не зуміють здобути потрібних дві-третини голосів. Намагання переконати одних чи інших можливих прибічників йшли повною парою з обидвох сторін: президент Джордж Буш зустрічався з нерішеними демократами, а демократичні провідники завзято працювали над новообраними членами Палати Репрезентантів. Одначе обидві сторони очікують, як до справи цього законопроєкту поставиться Сенат.

У глибокому смутку повідомляємо родину, приятелів і знайомих, що 6-го червня 1991 р., несподівано з Волі Всевишнього відійшов на Вічну Ватру на 80-му році життя

бл. п. інж.

ЯРОСЛАВ БОЙДУНИК

Пластун сеніор керівництва, член куреня Загону „Червона Калина", колишній голова КПС в Америці, основник та довголітній адміністратор пластової оселі „Вовча Тропа", довголітній член УВО, ОДВУ і член Українського Леґіону Р. Сушка.

ПАРАСТАС — субота, 8-го червня, о год. 7:30 веч.

ПАНАХИДА — неділя, 9-го червня 1991 р. о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Петра Яреми при 7-ій вулиці в Ню Йорку.

ПОХОРОННІ ОБРЯДИ відбудуться в понеділок, 10-го червня 1991 р., о год. 9:30 ранку в церкві св. Юра в Ню Йорку, а відтак на цвинтар св. Духа, Hamptonburg, N.Y.

Горем прибиті:

дружина — ДАРІЯ
дочка — АДЯ і зять ОРЕСТ ФЕДАШ
внуки — ТАЛЯ і ДАРІЯН
ближча і дальша родина

Замість квітів просимо складати пожертви на оселю „Вовча Тропа".

РУМУНІЯ ПЛЯНУЄ ПЕРЕВЕСТИ в себе нібито вільні демократичні вибори не в червні наступного року, як було заплянувано, а в осінніх місяцях цього року. Міністер фінансів в румунському уряді Юджен Діжмареску заявив кореспондентам, що такі заходи є конечними для того, щоб привернути довір'я народу до уряду і демократичних змін, які без сумніву проходять в країні. Згаданий міністер думає, що Фронт національної єдности, колишня Комуністична партія, яка тепер керує країною, став на правильний шлях систематичного, але плянового перетворення країни з тоталітарної в демократичну державу без громадянської війни, без кровопролиття. Прем'єр-міністер Румунії Петре Роман уважає, що перетворення в Румунії є такі наглядні, що їх може навіть завважити чужинець. Опозиційні антикомуністичні партії і рухи кажуть, що комуністи спішаться з виборами поки їхня популярність не спаде до зера. Політичні спостерігачі передбачають нові евентуальні зудари в Румунії між націоналістами і комуністами.

НЕНАЗВАНІ РЕЧНИКИ видавничої індустрії в ЗСА заявили, що за право на видання книжки про життя генерала Нормана Шварцкопфа змагається п'ять видавництв — Бантам, Гарпер-Коллінс, Алфред А. Нопф, Вілліям Морров та Рендом Гавз. Кожне зних запропонувало ціну від 2.5 до 5 міл. дол. Одначе остаточна ціна буде залежна від того, про які видавничі права змагатимуться окремі видавництва. Посередник ген. Н. Шварцкопфа, Марвин Джосефсон, запропонував трояку можливість: світові видавничі права, англомовні видавничі права (куди включено Велику Британію та Австралію) та окремо видавничі права для Північної Америки.

ДИРЕКТОР ФЕДЕРАЛЬНОЇ ради валютних резерв Аллен Ґрінспан заявив, що зростають познаки економічного відродження в країні, але він відразу підкреслив і попередив, що говорити про закінчення економічного занепаду ще заскоро. Це його завваження, як твердять знавці, є одним з найбільш оптимістичних сказань від довшого часу і правдоподібно є також ознакою того, що Федеральна рада валютних резерв не має наміру дальше знижувати відсоткової ставки для банків, які позичають в неї гроші.

ДВІ ОКРЕМІ ГРУПИ американських наукових дослідників заявили, що успішно створили „ворожі" ґени з вірусів і бактерій. Уживши цей ґенетичний штучно створений організм як іньєкцію на мишах, виявилося, що миші розвинули на повну скалю свій імунітет проти вірусів і бактерій. Досі всі іньєкції є призначені поодиноко на одну хворобу, отже існутюь можливості, що цей новий винахід в майбутньому зможе одною іньєкцією забепзечити дітей від кількох вірусових чи бактерійних заразливих хворіб.

КОНФЕРЕНЦІЯ КАНАДСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ БАГАТОМОВНОЇ ПРЕСИ

Канадська Федерація багатомовної преси — це всекрайова організаційна надбудова багатомовної й багатокультурної преси в Канаді. Її засновано 9-го березня 1958 року на зборах в Оттаві. Спешу вона мала назву Канадська Федерація етнічної преси. 28-го листопада 1986 року на конференції в Торонто назву Федерації змінено: преса не етнічна, а багатомовна. Федерація об'єднує в своїх рядах асоціяції етнічної преси провінцій Квебеку, Онтаріо, Манітоби, Альберти, Британської Колюмбії й округи Оттави. Вона представляє понад третину канадського населення (38 відсотків в 1987 році, майже 9 мільйонів осіб і охоплює 130 важливіших видань, що виходять у більш ніж 40 мовах, з трьома мільйонами читачів.

Мета федерації:

— сприяти в розбудові засобів масової інформації культурних спільнот;

— репрезентувати й захищати їхні національні інтереси;

— координувати гармонійне співвідношення, взаєморозуміння і співпрацю між ними;

— допомагати в зберіганні мови, науки, культури різних етнічних груп;

— підтримувати ідеали свободи й демократії;

— забезпечувати єдність і добробут Канади.

В рамках своїх статутових положень, в приміщеннях готелю Дельта Чельсеа в Торонто відбулась конференція Федерації. Її започатковано у п'ятницю 10-го травня о 7-ій год. вечора розривковою програмою на озері Онтаріо з висвітленням фільму „Синя плянета". Делеґати і гості мали нагоду побачити чудову панораму земної кулі. Панораму виготовлено в ляборaторіях НАСА в Пасадена, Каліфорнія, при допомозі американських астронавтів.

Після фільму делеґати перейшли до затишних приміщень ресторану „Тріллюм", де відбулося прийняття з мистецькою програмою. В програмі вечора виступали мішаний хор Канадської спів-оперної компанії, піяніст і чотири солісти — тенор, баритон і двоє сопрано. Вони виконали твори Дж. Верді, Фр. Легара, Імре Кальмана, Й. Штравса й інших, в мовах англійській, еспанській, італійській, мадярській, німецькій і французькій. Програму виконано на високому мистецькому поземі, що створило приємний загальний настрій і принесло духовну насолоду.

З привітаннями виступали Андрій Григорович, президент Федерації; Норманд Валькур, міністер іміґрації — від імені провінційного уряду; Черіль ДіПента, асистент віце-президента компанії Белл Канада, яка була фундатором фільму й прийняття.

Офіційне відкриття нарад конференції відбулось у суботу, 11-го травня, о 9-ій год. ранку. Сесію відкрив президент А. Григорович, а привітальну промову виголосив Арт Іґґлетон, мер міста Торонто, який прочитав офіційне рішення уряду про проголошення 11-го травня Днем етнічної преси в Торонто.

Ділові наради почались з'ясуванням ваги й ролі електроніки у видавничій діяльності і висвітленням на екрані комп'ютерської багатомовної системи в друкарській галузі. Доповідачем був Д. Ставніцький, президент модерної технологічної компанії.

Другою точкою нарад була групова дискусія круглого стола трьох визначних видавців відносно найкращого способу видань газет, книжок і журналів. У виступах заторкнено також проблему зростання поштових оплат і нового податку ДжіЕсТі.

Під час спільного святкового обіду гостем був дост. Боб Ре, прем'єр-міністер провінції Онтаріо, який привітав присутніх від уряду і принагідно виголосив промову. Від імені Державного Секретаріяту Канади виступив з привітанням міністерський радник Рассель Бертон, а міністер багатокультурности Джері Вінер надіслав письмове вітання і побажання успішної роботи. На закінчення обіду відбулась церемонія вручення грамот за видатні заслуги у збереженні національної спадщини в Канаді і цінний вклад в розвиток багатокультурности в Канаді. Від українців одержали почесні відзначення тижневики „Український Голос" і „Поступ" з Вінніпеґу, „Українські Вісті" з Едмонтону, і Я. Пришляк — член екзекутиви Асоціяції етнічної преси в Монтреалі, автор книжки „Два брати-ідеалісти".

По обіді продовжувались наради на тему „Канада сьогодні й завтра". В дискусійному панелі про сучасну конституційну кризу і ролю етнічної преси в збереженні канадської єдности взяли участь Тоні Рубрехт, посол Онтарійського парляменту і колишній міністер багатокультурности, Джордж Мінеаполіс, д-р прав і економічних наук, і Чарлз Біл, провінційний посол і колишній міністер.

В останній точці першого дня нарад, що закінчились о 6-ій год. вечора, бизнесові спеціялісти подали цінні інформації про можливості збільшення прибутків з оголошень.

В недільному дні нарад о 10-ій год. ранку заслухано цікаву доповідь Андрія Вітра, колишнього посла федерального парляменту, члена міністерської Іміґраційної Ради — на тему „Іміґранти й утікачі".

Програму конференції було вміло складено і чітко виконано. Виступи найкращих спеціялістів дали змогу дізнатися багато нового. Після кожної сесії відбувалися жваві, ділові дискусії, в яких брали активну участь українські журналісти.

Присутніми були, крім президента А. Григоровича, такі українські видавці, редактори й журналісти: Ю. Карманін, Є. Мастикаш і П. Дорожинський з „Нового Шляху", М. Фіґоль і Є. Качмарський з „Гомону України", М. Поронюк з „Нашої Мети", Л. Ліщина з „Молодої України", О. Харченко — кореспондент української секції радіо Сі Бі-Сі, М. Королишин з „Батьківщини", Марко Міненко і Микола Гринь з „Українського Голосу", А. Борис з „Поступу", Вінніпеґ; М. Левицький з Українських Вістей", Едмонтон; проф. Я. Рудницький — представник „Славістики", „Слова на сторожі", „Записок УММАН", Таня Оборонів з „Вістей" й „Ока Світу", Я. Пришляк з „Гомону України", Монтреаль.

На закінчення конференції відбулися загальні збори Федерації. Докладний звіт з діяльности, що зложив його президент А. Григорович, виказав, що Федерація за два минулі роки виконала велику й корисну роботу. Вона провела багато конференцій, зборів, лекцій, імпрез, виготовила декілька меморіялів, доповідала перед канадською міністерською багатокультурною комісією, як також перед комісією політичної і конституційної майбутности Квебеку. Особливо успішною була конференція 1-го жовтня 1987 року в Торонто, з участю 700 осіб, на якій з промовою виступав дост. Браєн Малруні, прем'єр-міністер Канади, а в роботі конференції Етно-Прес-88 брали активну участь чотири федеральні міністри й Іван Сопінка, суддя Верховного Суду Канади. Федерація відіграла важливу ролю у відкритті етнічного відділу Національного Архіву Канади в Оттаві. Доброго слова заслуговує брошура А. Григоровича „Бібліографія етнічної преси". Автор очолює технічний відділ бібліотеки Торонтонського університету й є президентом Асоціяції університетських бібліотек провінції Онтаріо.

Загальний звіт з діяльности федерації доповнили представники складових провінційних асоціяцій. Після схвалення звітів обрано нову екзекутивну Раду в такому складі: Дан Яннуці, італієць, — президент, А. Грирорович — колишній президент, о. митрат Семен Їжик — заступник президента, М. С. Каземі, араб — секретар. Джордж Гуманя, еспанець, — скарбник і сім директорів, з них українець — редактор Юрій Карманін. Головою контрольної комісії вибрано д-ра Олега Романишина, а членом — редактора Павла Дорожинського.

На завершення зборів прийнято резолюції відносно збереження єдности Канади, нової костиційної угоди, політики багатокультурности, дотримання демократичних і гуманітарних принципів в іміґраційній політиці.

Престиж федерації та її осяги хай будуть стимулом і заохотою до активности в рядах Спілок українських журналістів Канади й ЗСА, до поглиблення їхньої діяльности в цей історичний час — час національного відродження в Україні.

Ярослав Пришляк

В Україну...

(Закінчення зі стор. 1)

На підставі рекомендацій цієї комісії акція „Люди допомагають людям" розпічне свою гуманітарно-медичну допомогу Україні. Висновки та рекомендації медичної комісії Ей-Ай-Сі передасть до відповідного відділу Організації Об'єднаних Націй, з якою ця фірма координує свою акцію в Україні.

Цією програмою Ей-Ай-Сі доказує, що американські підприємства дбають не тільки про фінансові успіхи, але й про добро людства. Ей-Ай-Сі уважає себе виразником американської гуманности та миру.

Осінню 1990 року президент Джордж Буш вислав групу американських громадян до СССР, щоб представити свої пляни удосконалення безпеки продукції ядерної та термоелектричної енерґії там же. В цій групі взяли участь члени підприємства Ей-Ай-Сі та проєкт його прийняли урядові чинники СССР. Від того часу фірма Ей-Ай-Сі вела переговори з міністерством ядерної енерґії СССР, щоб впровадити безпечнішу програму продукції ядерної енерґії. В березні 1991 року голова Міської Ради Житомира переслав особисте прохання до фірми Ей-Ай-Сі допомогти жертвам Чорнобиля в Житомирщині. У відповідь на це прохання Ей-Ай-Сі заініціювала цей проєкт, що прийде з допомогою не лише Житомирщині, але й цілій Україні.

Щоби включити в цю акцію експертів зі знанням української мови Ей-Ай-Сі звернулася до аґенції „Корпус миру". Мґр Лідія Базарко, голова „ад гок" комісії „Корпус миру в Україні" при Комітеті Суспільної Опіки при Українських Злучених Організаціях Клівленду, уже від довшого часу співпрацює з американськими чинниками „Корпусу миру" і тому представники корпусу зв'язали підприємство Ей-Ай-Сі із Л. Базарко та Комітетом Суспільної Опіки, який очолює Мирослава Оришкевич. За їх посередництвом вдалося здобути співучасть у проєкті Ей-Ай-Сі двох українських лікарів, які погодилися виїхати для перших дослідів в Україну.

Про їх приїзд повідомлено голову Руху Михайла Гориня і цей вже назначив представників до співпраці з акцією „Люди помагають людям", а зокрема із медичною комісією в Житомирі та Києві.

Включення у цей проєкт д-р А. Голіяна створює ще одну дуже корисну наукову можливість. Медична школа Тексаського університету, де д-р А. Голіян є професором, встановила принаймні 10 престижевих стипендій для випускників медичних шкіл та охорони здоров'я, які живуть та студіюють в Україні. Вони зможуть студіювати в Тексаському університеті впродовж трьох до чотирьох років. Тепер д-р А. Голіян, перебуваючи в Україні, буде переводити інтерв'ю з відповідними кандидатами.

М. Оришкевич і Л. Базарко зобов'язали Комітет Суспільної Опіки в Клівленді до постійної співпраці з „Корпусом миру" та до підтримки проєкту Ей-Ай-Сі допомоги Україні, а оби два українські лікарі будуть співпрацювати із стипендійним проєктом.